

Rapport de Schrijverscentrale

Effecten van het inzetten van schrijvers in de NT2-lessen: kwalitatieve analyse op basis van leesinterventie

“Taal is veel meer dan alleen woorden en grammatica”.

Sholeh Rezazadeh

Door: Katja Tereshko en Camille Welie (VU-NT2 Research en het LeesbevorderingsLab)

Inleiding

In NT2-cursussen wordt literatuur vaak ingezet om taalvaardigheid te ontwikkelen, maar fictie kan daarnaast ook een veilige ruimte scheppen voor het bespreken van uiteenlopende thema's (Moeyes, 2020). Voor veel cursisten zijn taallessen bovendien een plek voor interculturele uitwisseling, waar onderwerpen als diversiteit en vooroordelen aan bod komen (Rickert, 2023). Zo kan literatuur niet alleen bijdragen aan taalverwerving, maar ook aan burgerschapsvaardigheden door een sterker gevoel van verbondenheid met bijvoorbeeld medecursisten, de docent en de Nederlandse maatschappij.

Vanuit deze gedachte ontwikkelden we binnen het LeesbevorderingsLab en VU-NT2 een lessenserie als onderdeel van een interventiestudie, niet alleen gericht op de taalverwerving in een NT2-klas, maar ook op socio-culturele vaardigheden. Het doel was anderstaligen meer inzicht te geven in de Nederlandse context en ruimte te bieden voor reflectie op hun plaats in de maatschappij. Daarbij onderzochten we of (meertalig) lezen van korte verhalen het leesplezier vergroot en de taalontwikkeling stimuleert.

De interventie vond plaats in de lente 2025 en werd uitgevoerd met vier groepen cursisten: twee interventiegroepen en twee controlegroepen. Binnen beide condities werd onderscheid gemaakt tussen Nederlandstalige en meertalige varianten. In de Nederlandstalige groepen lazen cursisten de verhalen uitsluitend in het Nederlands, terwijl de meertalige groepen de verhalen zowel in het Nederlands als in een vertaling in hun moedertaal kregen. Het uitgangspunt daarbij was dat het lezen in de moedertaal emotionele betrokkenheid zou vergroten en het leesgemak in het Nederlands zou bevorderen. Door eerst in de moedertaal te lezen konden cursisten zich met minder inspanning verdiepen in de inhoud van het verhaal. Daardoor konden zij zich, bij het lezen van de Nederlandse versie, beter concentreren op taalgebruik en formuleringen.

De interventiegroepen lazen de teksten thuis en bespraken deze in de les samen met hun docent, aan de hand van opdrachten gericht op taalontwikkeling en persoonlijke reflecties. De controlegroepen lazen dezelfde verhalen zelfstandig, zonder klassikale bespreking. De indeling in Nederlandstalige en meertalige groepen werd in overleg met de betrokken docenten vastgesteld.

Een bijzondere component van het project was de inzet van professionele schrijvers in de lessen. Zij werden betrokken bij de vier interventiegroepen, waarbij iedere schrijver les gaf aan één Nederlandstalige en één meertalige groep. De aanwezigheid van schrijvers werd beschouwd als een mogelijke meerwaarde voor de leesinterventie: zij konden fungeren als rolmodel, de afstand tussen NT2-lezers en literatuur verkleinen en een gevoel van authenticiteit en betrokkenheid in de klas versterken. Dit rapport richt zich op de effecten van deze inzet van schrijvers, op basis van kwalitatieve data.

Aanpak van de interventie

De interventie bestond uit negen leesopdrachten (korte verhalen, fictie), waarbij cursisten op hun taalniveau (B1) thuis teksten lazen en, indien ze in een interventiegroep zaten, deze in de les bespraken en erop reflecteerden.

De schrijvers werden 3 keer van de negen weken ingezet: aan het begin, in het midden en aan het eind van de interventie. Dit herhaald contact was belangrijk om de schrijver en de cursisten de kans te geven elkaar te leren kennen en een veilige en open sfeer te creëren voor discussie. De schrijver stond voor de klas en kon gebruikmaken van dezelfde materialen die de docenten in andere groepen kregen, maar had ook de vrijheid om de les naar eigen wens aan te passen of onderdelen weg te laten. Tijdens de eerste twee bezoeken besprak de schrijver een tekst van een andere auteur en de derde les werd gewijd aan een zelfgeschreven tekst.

Voor deze interventie werden, in samenwerking met de Schrijverscentrale, Abdelkader Benali en Sholeh Rezazadeh geselecteerd. Beiden hebben zelf Nederlands als tweede taal geleerd naast een andere thuistaal/moedertaal en brengen bovendien hun verbondenheid met zowel de Nederlandse als een andere cultuur mee. Om die reden werden zij als zeer geschikte kandidaten beschouwd.

In hun derde les kozen zij elk een eigen werk als basis voor bespreking. Beide keren ging het om een hoofdstuk uit een boek in plaats van een kort verhaal, waardoor cursisten werden gestimuleerd om verder te lezen in het boek. Abdelkader Benali koos voor het eerste hoofdstuk van zijn kinderboek *Mijn broer en ik*, terwijl Sholeh Rezazadeh het eerste hoofdstuk uit haar roman *De hemel is altijd paars* selecteerde.

Omdat zowel Sholeh Rezazadeh als Abdelkader Benali geen eerdere ervaring hadden met het lesgeven in NT2-klassen, organiseerden de Schrijverscentrale en VU-NT2 een voorbereidende workshop. Het doel van deze sessie was om de schrijvers inzicht te geven in de specifieke uitdagingen en dynamiek van werken met NT2-cursisten, zoals hoe je als docent je taalniveau kunt aanpassen aan de doelgroep en spreektijd van cursisten kunt stimuleren. Daarnaast werden de schrijvers vertrouwd gemaakt met de opzet en de inhoud van de lessen.

Data en methode

Voor de evaluatie van de interventie zijn in totaal 17 interviews met cursisten afgenomen. De interviews richtten zich op leesplezier, leesmotivatie en het gevoel van verbondenheid na afronding van de negenweekse cursus. Daarnaast kwamen ook persoonlijke leerdoelen, ervaringen met meertalig lezen (indien van toepassing), voorkeuren, moeilijkheden en toekomstgerichte intenties aan bod.

Van de zeventien geïnterviewden namen vijf cursisten (één man en vier vrouwen, in de leeftijd van 25 tot 45 jaar) deel aan groepen waarin een schrijver actief betrokken was. Gezien de beperkte omvang van deze subgroep zijn hun interviews niet afzonderlijk per interventiegroep geanalyseerd, maar als één geheel beschouwd. Hun ervaringen vormen de kern van de kwalitatieve analyse in dit rapport.

Voor dit rapport is gebruikgemaakt van thematische analyse om de ervaringen van cursisten met schrijvers in de NT2-lessen in kaart te brengen. Thematische analyse is een kwalitatieve

analysemethode die zich richt op het identificeren, analyseren en rapporteren van patronen (thema's) in interviewdata (Braun & Clarke, 2006).

In dit project fungeert de kwalitatieve analyse als een waardevolle aanvulling op de kwantitatieve gegevens die in de interventiestudie zijn verzameld. Waar de kwantitatieve data vooral inzicht bieden in algemene trends en effecten (bijvoorbeeld veranderingen in leesplezier of motivatie), maakt de thematische analyse zichtbaar *hoe* en *waarom* deze effecten tot stand zijn gekomen. De interviews laten zien welke ervaringen cursisten zelf benoemen, welke emoties of belemmeringen zij ervaren, en op welke manier de aanwezigheid van schrijvers hun houding ten opzichte van lezen beïnvloedt. Op deze manier helpt de kwalitatieve analyse om de cijfers te verklaren en te verdiepen, en ontstaat er een rijker en genuanceerder beeld van de impact van de interventie.

Uitkomsten: thematische analyse

De interviews met cursisten laten zien dat de aanwezigheid van schrijvers in de NT2-lessen op uiteenlopende manieren werd ervaren. Uit de thematische analyse kwamen drie centrale thema's naar voren.

1. Iets nieuws

De komst van een schrijver bracht iets onverwachts en nieuws in de les. Dit doorbrak de routine van NT2-lessen: "Ik denk dat het heel goed [was] dat iemand anders kon komen," zegt een van de deelnemers. Dit weerklinkt in veel reacties. Bijvoorbeeld, een andere deelnemer zegt: "het was nieuw en [hij had] verschillende [andere] energie," en een derde zegt dat deze lessen "nieuw en interessant" waren.

Wanneer in een interview gevraagd werd of het goed zou zijn dat de schrijver meer lessen zou komen geven, kwam dit antwoord hierop: "misschien 50/50, want anders wennen we aan de schrijver, dus het is niet zo nieuw." De deelnemer vervolgt dezegedachte door te redeneren over de lessen met de schrijver: als je weet dat de schrijver naar je les komt, verheug je je erop, maar als hij iedere keer komt, wordt het na een tijdje weer routine, en dat is volgens deze deelnemer helemaal niet de bedoeling. De schrijvers brengen dus iets nieuws, vers, onverwachts in de lessen, en dat wordt gewaardeerd door de cursisten.

Deze nieuwe ervaring in de klas overwint ook het feit dat er bij schrijvers didactisch gezien nog winst valt te behalen: de lessen worden soms een beetje chaotisch ervaren, maar hoewel "het niet de beste leer[kracht] is, is het iets bijzonders" om de schrijver in de klas te hebben.

Het is echter niet alleen het feit dat er eens een schrijver voor de klas staat die een rol speelt, maar ook het feit dat die schrijver zelf uit een andere cultuur komt. "Wanneer een persoon uit een andere cultuur komt, is het altijd iets nieuws en interessants," merkt een cursiste op. Deze opmerking is redelijk breed, maar maakt een mooi bruggetje naar een ander thema dat ook vaak voorkomt in de interviews met de deelnemers, namelijk, het persoonlijke verhaal van de schrijver.

Bekendheid van de schrijver

Hoewel de schrijvers vaak onbekend waren voor de cursisten, wekte dit nieuwsgierigheid op en gaf het cachet aan de lessen. Vooral de cursisten die uit culturen komen waar status en hiërarchie een belangrijke rol spelen, geven zulke commentaren: "Het is goed dat zo iemand de tijd heeft gevonden om ons te

bezoeken en aan ons onderwijs te werken” of “Ik vond het speciaal dat Sholeh naar onze klas kwam en ons les gaf.”

Tijdens het interview werd ook de vraag gesteld of de cursisten een van de twee tijdens de cursus aangeboden boeken verder zouden willen lezen. Een cursiste die het boek van Sholeh als moeilijk heeft ervaren, kiest er toch voor om juist met dit boek verder te gaan. Zo legt ze haar keuze uit: “In onze klas lezen veel cursisten dit boek, en ook de docent. Ik weet het niet. Ik zag ook op social media dat De hemel is altijd paars heel goed is, dus ik dacht: ik wil het ook proberen.” Deze reactie geeft aan dat sociale motivatie een positief effect kan hebben op leesmotivatie.

2. Persoonlijk verhaal en beleving

Het feit dat zowel Sholeh Rezazadeh als Abdelkader Benali zelf moesten wennen aan de Nederlandse culturen ooit zelf met de taal worstelden, roept veel herkenning op. In het geval van Abdelkader is het misschien wat minder aanwezig, want “hij was heel klein toen hij naar Nederland kwam.” In zijn geval speelt het culturele verschil een grotere rol: in de les bespreekt hij bijvoorbeeld met de cursisten de betekenis van zijn eigen naam, die hij naar het Nederlands probeert te vertalen. Dit onthult veel culturele lagen wat de cursisten uitnodigt om verschillende perspectieven aan te nemen: je kunt de naam van Abdelkader, “dienaar van de Almachtige”, weten te ontcijferen vanuit het perspectief van de Arabische taal en cultuur. Dit geldt natuurlijk voor veel meer dingen: van kleren tot (bij)geloven. Alles heeft een diepere laag die al te vaak wordt genegeerd. Door zulke dingen in de les te bespreken, worden die weer zichtbaar en erkend, wat het gevoel van verbondenheid kan versterken.

Het verhaal van Sholeh had meer raakvlakken met de ervaringen van cursisten: ze is als volwassene naar Nederland gekomen en heeft net als de cursisten zelf in een NT2-klas gezeten. “Ik vind het heel mooi, ze begint net als wij, ze kan dus helemaal geen Nederlands, maar nu kan ze goed Nederlands spreken en schrijven.” En niet alleen gewoon schrijven, Sholeh is schrijver geworden en dat wordt wel heel bijzonder gevonden.

Zo’n persoonlijk verhaal geeft ook motivatie: “[Ik wil dat Sholeh nog een keer komt] want het geeft me motivatie om meer te leren, want ik zie haar als iemand die begint zoals ik, ja, en dat geeft me motivatie.” Ook Abdelkader fungeert als een rolmodel: “Ja, dit is ook een goed voorbeeld voor ons van hoe je kan integreren en hoe je een deel van dit land en deze cultuur kan worden.”

Bovendien gaat een persoonlijk verhaal dat de schrijvers met de cursisten delen altijd gepaard met emoties, wat de cursisten ook niet ontgaat: “ze heeft een goed gevoel”, “hij is heel emotioneel”. Al met al wordt zo’n open en emotioneel gesprek heel erg gewaardeerd, wat het volgende citaat het beste samenvat: “Ze kunnen de lessen van[uit] het hart geven als ze schrijver zijn”.

Behalve het bovengenoemde is het voor de schrijvers zelf ook een nieuwe ervaring om voor een NT2-klas te staan. Misschien daarom steken ze er toch wel wat extra energie in, wat ook de cursisten beïnvloedt: beide schrijvers hebben nieuwe energie

in de lessen gebracht, veel expressie, nieuwe gebaren en ondersteunende frases. In vergelijking daarmee worden de lessen met de docenten als rustiger ervaren.

Kortom, cursisten spreken over emotionele reacties en meer energie in de klas. Het persoonlijke verhaal van de schrijver geeft inspiratie en maakt de lessen levendig.

3. Verbinding met taal en tekst

Zulke emotionele en energievolle expressies kunnen echter weleens ertoe leiden dat de schrijver “heel snel” gaat praten in de perceptie van de cursisten. Het was soms uitdagend voor de schrijvers om zich in te houden en qua taal op het niveau van een B1-cursist te blijven. Terwijl dit voor sommige cursisten een belemmering was, konden anderen dit als een welkome uitdaging ervaren, net als het feit dat de schrijver voornamelijk de Nederlandse taal voor uitleg gebruikte: “Hij legt veel dingen uit. En hij spreekt geen Engels. Wanneer je iets niet begrijpt, legt hij het met Nederlandse woorden uit. En hij spreekt over intonaties. Dat is ook heel belangrijk, een deel van, ja, van het leren van de taal.”

Hoewel het afstemmen van het taalniveau in de les een uitdaging is gebleken, stellen de cursisten wel op prijs dat de schrijvers verwantschap hebben met de literaire wereld. Ze merken op dat de schrijvers “een andere manier van lezen” meebrachten en dat ze alles wisten over boeken. Soms vinden de cursisten het zelfs jammer voor de schrijver. Bijvoorbeeld, dit zegt een van de cursisten over de laatste les met Abdelkader: “Misschien was dat niet prima voor Abdelkader. En voor ons, want Abdelkader kent het hele boek, hij heeft zijn eigen boek geschreven. En hij weet wat er aan het einde van het boek gebeurt. Maar voor ons, dat is gewoon een heel, heel luchtig, heel positief meestal, bijna alleen maar positief deel van de tekst. En wij weten niet wat er na gebeurt.” Die cursist spreekt ook de intentie uit om het boek te willen lezen.

Conclusie en discussie

Conclusies

De thematische analyse laat zien dat de inzet van schrijvers in NT2-lessen een meerwaarde heeft voor het leesplezier, de motivatie en de betrokkenheid van cursisten. Drie centrale thema's vatten de ervaringen samen: nieuwheid, een persoonlijk verhaal en beleving, en verbinding met taal en tekst.

De komst van een schrijver bracht iets onverwachts en inspirerends in de lessen. Cursisten waardeerden het frisse perspectief en de afwisseling in dynamiek. De aanwezigheid van schrijvers met een migratieachtergrond – die zelf ooit het proces van taalverwerving en integratie hebben doorgemaakt – bleek bovendien bijzonder betekenisvol. Hun persoonlijke verhalen riepen herkenning, empathie en bewondering op: schrijvers werden gezien als rolmodellen die lieten zien dat het mogelijk is om als anderstalige een volwaardige plek in het Nederlandse taalgebied te verwerven.

De interactie met schrijvers vergrootte ook de taal- en tekstbetrokkenheid. Cursisten gaven aan dat schrijvers “anders over teksten praten” en moeilijke woorden of culturele verwijzingen begrijpelijk konden maken. Tegelijkertijd ervoeren sommigen het taalgebruik van de schrijvers als uitdagend, omdat zij niet altijd hun spreektempo of woordkeuze aanpasten. Toch werden de lessen met schrijvers overwegend als positief ervaren.

Discussie

De bevindingen tonen aan dat schrijvers een unieke brug vormen tussen taalverwerving en culturele oriëntatie. Hun aanwezigheid in de les maakt literatuur persoonlijk en levendig, waardoor cursisten zich niet enkel cognitief, maar ook emotioneel met teksten verbinden. Dat emotionele aspect – herkenning, inspiratie, bewondering – blijkt cruciaal voor de motivatie om te lezen.

De analyse laat echter ook zien dat deze inzet zorgvuldige begeleiding vraagt. Niet elke schrijver beschikt over pedagogische of didactische ervaring, en sommige cursisten ervoeren de lessen als chaotisch ofte talig. Dit benadrukt de noodzaak van duidelijke afstemming tussen schrijver en docent. De docent heeft een sleutelrol in het creëren van veiligheid en structuur, terwijl de schrijver inspiratie en authenticiteit toevoegt. De kracht van de combinatie ligt juist in die wisselwerking.

Daarnaast blijkt het herhaald inzetten van schrijvers (drie bezoeken in de cursus van negen weken) belangrijk voor het opbouwen van vertrouwen en een gevoel van verbondenheid. Een eenmalig optreden zou minder effect hebben gehad: pas bij herhaling ontstond echte interactie en herkenning.

Tot slot wijzen de resultaten op een interessante spanning tussen nieuwheid en gewenning. Voor sommige cursisten was de schrijver vooral aantrekkelijk omdat het iets nieuws en onverwachts bracht – te veel herhaling zou dat effect kunnen afzwakken. De balans tussen verrassing en continuïteit is dus belangrijk bij het plannen van dergelijke ontmoetingen.

Reflectie en aanbevelingen

De inzet van schrijvers in NT2-lessen blijkt een waardevol instrument om leesplezier, taalontwikkeling en burgerschapscompetenties te stimuleren. Schrijvers brengen verhalen tot leven, bieden nieuwe perspectieven op taal en cultuur en tonen door hun persoonlijke traject aan dat meertaligheid een kracht kan zijn.

Voor de praktijk adviseren we het volgende in acht te nemen:

1. Structurele samenwerking tussen docenten en schrijvers: bereid schrijvers goed voor op het taalniveau van de cursisten en bespreek samen de doelen van de les.
2. Herhaalde ontmoetingen: plan meerdere sessies met dezelfde schrijver, zodat er vertrouwen en een natuurlijke interactie kan ontstaan.
3. Afwisseling tussen emotionele en talige focus: combineer lessen waarin verhalen vooral beleving oproepen met lessen waarin expliciet aan taal wordt gewerkt.
4. Diversiteit aan schrijvers: betrek auteurs met verschillende achtergronden, zodat cursisten zich kunnen herkennen in uiteenlopende perspectieven op taal, cultuur en identiteit.

Toekomstig onderzoek kan zich richten op de vraag of herhaald contact met schrijvers ook duurzame effecten heeft op leesgedrag, zelfvertrouwen en taalattitudes.

Samenvattend tonen de resultaten aan dat schrijvers in NT2-onderwijs niet alleen bijdragen aan taalverwerving, maar ook aan menselijke verbinding: ze maken literatuur persoonlijk, betekenisvol en herkenbaar.